

Lördagen den 18 April 1874.

Kammaren sammanträdde kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

Justerades protokollet för den 9 dennes eftermiddagen.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Lag-Utskottets den 15 och 17 dennes bordlagda utlåtande N:o 27, i anledning af väckta motioner angående dels inrättande af en häradsrepresentation för behandlingen af häradets gemensamma angelägenheter och dels tillsättande af sockenrevisorer för granskning af kronofogdarnes debiterings- och redovisningslängder öfver häradsmedel.

1:sta punkten.

Herr Odelberg: För min del kan jag icke godkänna den nu föredragna punkten. Jag skulle ock hafva önskat, att Lag-Utskottet ådagalagt något mera konsekvens i sina åsigter, så att det icke, såsom nu skett, nästan enhälligt afstyrkt ett förslag, för hvilket det vid 1870 års riksdag afgifvit det mest ampla förord. Vid båda de tillfällen, då denna fråga varit före, har Utskottet varit nästan enhälligt uti sitt beslut, ty år 1870 afgafs endast en reservation, uti hvilken två ledamöter instämde, och nu kan jag ej finna, att någon enda ledamot anført en mot pluralitetens skiljaktig mening. Jag anhaller att för Kammaren få uppläsa något ur det betänkande, som Lag-Utskottet år 1870 afgaf; der heter det: "Frågan om inrättande af en kommunalrepresentation för häradet har redan varit föremål för öfverläggning, då förslag till nu gällande kommunalförfattningar för den mindre kommunen, socknen, och den större, läns- eller landstingsområdet, uppgjordes och lagarne derom genom Konungens och Rikets Ständers beslut fastställdes. Behovvet af ifrågavarande inrättning hade således redan då visat sig, ehuru man antog, att saknaden af densamma skulle blifva mindre känbar, sedan nyssnämnda författningar vunnit tillämpning. Så har emellertid icke inträffat, och icke blott de, som hafva befattning med administrationen inom orterna, utan ock menigheterna sjelfva hafva, på sätt de föreliggande motionerna jemväl utmärka, mången gång erfärit, hurusom en ytterligare

ligare länk i kedjan af de kommunala författningarne, eller en särskild häradsrepresentation, är högst behöflig och hurusom saknaden deraf medför stora olägenheter och hinder vid ordnandet af sådana angelägenheter, som röra den mellanliggande kommunen, häradet“. Sedan Utskottet vidare anført åtskilliga skäl för inrättandet af en dylik representation, säges slutligen: ”På dessa nu anförda skäl har Utskottet ansett en lag i den syftning, motionerna antyda, vara högst behöflig“. Utskottet hade också då gjort sig mödan att utarbete ett fullständigt lagförslag i ämnet. Emot detta då afgifna betänkande hade, såsom sagdt, en reservant uppträdt, och hans reservation har åtnjutit den äran att vid denna riksdag, utan något motstånd från andra ledamöters sida, blifva antagen såsom Utskottets betänkande. Detta förefaller mig något besynnerligt, och som jag ända från den tid, då våra nya kommunalförfattningar antogos, ansett en mellanlänk mellan de båda representationerna, socknens och länets, vara behöflig, så måste jag nu yrka återremiss af denna punkt.

Man säger, att en institution sådan som den ifrågavarande endast skulle blifva en ytterligare beskattande myndighet, och jag medgifver att i sjelfva verket så skulle blifva, men då det onekligen finnes åtskilliga beskattningsföremål, som röra häradet såsom kommun, så hemställer jag, huruvida det icke är bättre att frågor derom afgöras uti någon i lag stadgad form, än på det sätt som nu sker, genom allmänhetens hörande vid tingsställena, af Konungens Befallningshafvande eller annan myndighet. Att häradet har ganska många gemensamma beskattningsangelägenheter, torde jag icke behöfva för Herrarne påpeka, ty det vet en hvar, ehuru denna beskattning icke alltid utgår uti penningar utan oftast i naturaprestationer. Jag ber dock att få fästa uppmärksamheten på ett af dessa beskattningsföremål, nemligen väghållningen. Det är naturligt, att för närvarande är det mindre behöfligt, att häradet öfverlägger angående denna angelägenhet, ty nu föreskrifver lagen, huru och af hvilka den skall bestridas. Jag antager dock, att icke lång tid kan förlöpa, innan en förändrad grund för väghållningsskyldigheten blir bestämd, och jag förmodar att det då icke kommer att föreskrifvas, att denna skyldighet skall utgöras på samma sätt öfver hela riket, hvadan åtskilligt rörande detta ärende kan blifva beroende på kommunernas eget afgörande, och jag hemställer huru ett beslut skall kunna fattas, då det icke finnes någon form därför föreskrifven. En häradsrepresentation eller en representation för flera socknar måste alltså komma till stånd, och enligt min tanke är införandet deraf endast en tidsfråga. Jag kan således ej godkänna detta afstyrkande utlåtande, utan anhåller att betänkandet måtte återmitteras, på det att Lag-Utskottet må blifva satt i tillfälle att yttra sig i nägorlunda öfverensstämmelse med dess förslag vid 1870 års riksdag.

Friherre Sprengtporten: Jag är af helt olika tanke mot den siste värde talaren. Det är visserligen sannt, att Lag-Utskottet vid 1870 års riksdag afgaf ett betänkande, hvarigenom upprättandet af en häradsdeputation förordades; men det är också lika sannt, att

detta betänkande förkastades af Riksdagens båda Kamrar. De grunder, som det nuvarande Lag-Utskottet åberopat, och, som stödja sig vid de skäl, som legat till grund för det då beslutade afslaget, synas mig ock vara så öfvervägande i alla afseenden, att det förkastade utskottsbetänkandet alldeles icke förtjenar att framdragas. Enligt våra nuvarande kommunallagar hafva ju kommuner, som tillhöra samma län, full rättighet att sins emellan förena sig om en gemensam kommunalförvaltning, äfvensom att utse fullmäktige för att behandla gemensamma angelägenheter. Så ofta dylika frågor förevarit, har dock nästan alltid, utom i undantagsfall, som haft sin utgångspunkt från i lag uttryckligen förekommande bestämmelser, detta mött ett afgjordt motstånd, ty kommunerna hafva icke, af ganska goda skäl, velat afstå från sin själfbestänningsrätt och öfverlemna till en diktatur att utöfva och besluta öfver hvad som innebäres uti det sväfvande uttrycket "kommunernas gemensamma angelägenheter", hvilket kan tolkas på ganska många sätt. Det är för öfrigt hvarken öfverensstämmande med kommunal eller enskild frihet att öfverlemna dessa angelägenheter afgörande åt hvarandra motverkande kommunalstyrelser. Jag kan alltså icke instämma i den ärade talarens begäran om återremiss, när jag icke vill gifva mitt bifall till en dylik häradsrepresentation, af hvilken jag icke väntar något godt men väl ganska stora olägenheter.

Friherre Nordenfalk: I likhet med den förste talaren delar jag den mening, som Lag-Utskottet i afseende på förevarande fråga uttryckte vid 1870 års riksdag. Jag tror dock, i motsats mot samma talare, att då vinden för närvarande blåser emot denna mening, det icke lönar mödan att taga upp till närmare skärskådande de motiv, som Lag-Utskottet *nu* anfört, och hvilka visserligen synas mig vara ganska ytliga. Då emellertid frågan nu i Kammaren förekommit, har jag icke velat underlåta att uttala min öfvertygelse, att den i fråga satta institutionen är nyttig och behöflig, samt att den förr eller senare måste komma till stånd. Jag har, såsom jag nämnt, intet yrkande att framställa, när jag anser ett sådant *nu* vara ändamålslost.

Herr Hasselrot: Jag ber att få gifva till känna, att, ehuru jag icke reserverat mig mot detta betänkande, jag dock delar den förste talarens åsigt, och att jag sökt göra densamma gällande inom Utskottet, ehuru förgäfvets. Jag har länge varit ordförande i häradsrätt och känner således praktiskt det behof, som här förefinnes. En mängd ärenden äro nemligen för häradet gemensamma, såsom väghållning under sommaren och vintern, kronobrefbäring, tingshusbyggnad, strömmrensningar m. m. Öfver alla dessa angelägenheter skall häradet höras, men det finnes icke i lag ordnad huru beslut i dessa fall skola fattas, om sockneombuden skola rösta efter hufvudtalet, eller socknens hemmantal, hvarföre man sväfvar i den största villrådighet huru dylika frågor skola handläggas. Jag ber ock att få erinra, att häradet ofta har gemensamma kassor, som skola revideras, men att det ej finnes någon föreskrift om huru revisorer skola utses och dylika ärenden slutli-

gen handläggas. Det är alltså alldeles påtagligt, att en mellanliggande representation mellan socken- och länsrepresentationen är behöflig. I den domsaga, der jag förut var domare, hade jag ordnat dessa kommunernas gemensamma angelägenheter, så godt som möjligt var, men så är icke förhållandet på många ställen, och jag vet till och med att, der folket begärt ett sådant ordnande, häradsbördingen vägrat handlägga frågan. Ännu värre är, att, äfven om häradet beslutar en ordningsstadga för behandlingen af sina angelägenheter, så när det icke finnes någon lag härom, kunna icke de beslut, som fattas, blifva lagligt bindande. Något intrång på den mindre kommunens eller socknens själfstyrelse kan icke heller ega rum genom en häradsrepresentation, enär häradet lika litet eger ingripa i socknens enskilda angelägenheter, som socknen i häradets. Då det alltså enligt min uppfattning är oundgängligen af behovet påkalladt, att få en dylik instruktion till stånd, anhåller jag om återremiss, ehuru jag icke tror, att den kommer att mycket gagna.

Herr von Koch: Då jag icke ser någon reservation i denna punkt, så tror jag väl icke, att det tjenar mycket till att yrka något annat än bifall till densamma. Jag kan dock icke underlåta att nu, liksom vid alla tillfällen, då jag dertill haft anledning allt sedan de nya kommunallagarnes stiftelse, yttra min mening i frågan. Uti den komité, som fått i uppdrag att utarbete förslag till de nya kommunallagarne, afgafs en reservation af Herr Ekstrand, den man, som väl bäst af alla komiténs ledamöter kände *landsortsbefolkningens* behof. Denna reservation, som afsåg införandet af en häradsrepresentation, undertrycktes dock af majoriteten och lyckades icke heller göra sig gällande vid Riksdagen, ehuru åtskilliga röster höjdes för densamma på Riddarhuset. Nu befinna vi oss uti ifrågavarande fall verkligen i ett slags laglöshetstillstånd, ty häradet eger besluta öfver gemensamma angelägenheter, men det finnes intet maskineri för detta besluts fattande. Det finnes icke heller någon föreskrift, om huru rösterna skola beräknas, så vida icke detta till äfventyrs får anses böra ske efter hemmantalet. I min ort har man vidtagit en åtgärd, som jag visserligen ej vet, huruvida den är laglig, i det man för dessa angelägenheter afgörande å kommunalstämma utser ombud, men huruvida de verkligen äro berättigade att rösta för socknen känner jag icke.

Jag vill icke längre uppehålla diskussionen, utan förenar mig i yrkandet om återremiss, på det att vi derigenom åtminstone måtte få en opinionsyttring.

Herr Asplund: Jag beklagar till en början, att träget utskottsarbete förhindrat mig att observera, det en så vigtig fråga som denna skulle förekomma till afgörande vid ett plenum, då man endast väntade bordläggning. Jag kan derföre icke gå in så djupt i saken, som jag skulle vilja, men jag anser det snart sagdt alldeles nödvändigt att få en häradsrepresentation under en eller annan form. Jag tror ock att detta behof är temligen allmänt erkändt, och att anledningen, hvarföre ett liknande förslag afslogs vid 1870 års riksdag,

endast var den, att man var oense om sättet, huru representationen skulle bildas. Om det närvarande Lag-Utskottet ville med samma välvilja som det dåvarande och med aktgifvande på de anmärkningar, som mot 1870 års förslag framställdes, söka omgestalta förslaget, så tror jag att frågan skulle komma åtminstone ett steg framåt. Utan att vilja trötta Kammaren med vidare anföranden, förenar jag mig med dem som yrkat återremiss.

Herr von Gegerfelt: Jag måste erkänna, att jag är icke så litet öfverraskad af de stora sympatier, som häradsrepresentationen nu fått röna, och jag skulle vara ännu mera förvånad, om icke en temligen stark konversation, som under den föregående öfverläggningen låtit höra sig, gifve anledning antaga, det dessa sympatier icke äro synnerligen allmänna. En talare har beskyllt Utskottet för inkonsequens, då det nu framlagt ett afstyrkande förslag i en sak, som det vid 1870 års riksdag tillstyrkte, men om denna Kammare nu bifaller ett förslag till häradsrepresentation, så torde inkonsequensen å dess sida finnas ännu större. Förhållandet var nemligen icke, att 1870 års förslag afslogs på grund deraf, att man var oense om sättet för den ifrågavarande representationens bildande, utan derföre att man icke gillade hela saken. Beviset derpå är, att Lag-Utskottets betänkande då afslogs af begge Kamrarna och icke återremitterades. Dessutom torde icke meningarne nu vara mycket mera sammanstämmande om sättet, hvarpå denna representation skulle anordnas, än de då voro. Beskyllningen för inkonsequens hos Utskottet är jag nog lycklig att icke kunna taga åt mig, emedan jag var reservant mot Utskottets förra betänkande, och de af mig då anförda skäl, hvilka jag ånyo åberopar, äro just de, som nu lagts till grund för Utskottets betänkande, hvilket jag vördsamligen yrkar måtte bifallas.

Grefve Hamilton, Hugo: Då frågan om inrättande af en länsrepresentation förevar på Riddarhuset, tog jag mig friheten yttra min åsigt om nödvändigheten af en häradsrepresentation. Sedan dess har jag varit i tillfälle att mer än en gång sakna en dylik institution. Lag-Utskottet har framhållit, att antalet af de ärenden, som för häradet voro gemensamma, vore så inskränkt, att det icke vore skäl att för dem införa en särskild representation. Jag tror dock, att detta skäl vid närmare besinnande måste befinnas till en viss grad sakna grund. Såsom en häradets gemensamma angelägenhet hafva vi först och främst väghållningen. Det är visserligen sannt, att detta är endast *ett* ärende, men jag tror dock, att, om också endast detta ärende förefunnes, så vore det alldeles tillräckligt för att berättiga införandet af en häradsrepresentation. Det finnes emellertid flera andra ärenden, som böra blifva föremål för en dylik representations handläggning. En fråga, som här ofta blifvit framkastad, är den om ordnandet af bränvinsförsäljningen på landet, och många hafva uttalat att för densamma borde sökas större distrikter. Om nu en häradsrepresentation funnes, så vore det ganska lämpligt att åt den öfverlemnna att inom sitt område ordna denna angelägenhet och så skulle otvifvelaktigt blifva förhållandet med flera andra ärenden.

Jag inskränker mig till att på grund af hvad jag nu yttrat yrka återremiss.

Herr vice Talmannen: Ehuru jag ganska väl vet, att förhoppningarne äro svaga för åstadkommande af ett resultat, motsatt det, hvartill Lag-Utskottet kommit, så vill jag dock hafva till protokollet antecknad, att jag rätt länge varit af den öfvertygelsen, att en mellanlänk mellan representationen för den mindre kommunen, socknen, och för den större länet, är i hög grad af behovet påkallad. Jag tror ock, att hvar och en, som är bosatt på landet, flera gånger kommit i tillfälle att inse, att en häradsrepresentation skulle vara af stort gagn. Vid många tillfällen, såsom då det är fråga om anskaffande af vägvisare, milstolpar, gemensamma brobyggnader och dylikt, der sammanskott af hela häradet ifrågakomma, visar sig behovet af en dylik representation särdeles kämbart.

Det torde därför vara på tiden, att de oordnade beskattningsförhållanden, som nu förefinnas, utbytas mot mera ordnade. Det är af dessa skäl jag förenar mig med den förste talaren uti anhållan om att det föredragna betänkandet måtte till Lag-Utskottet återförvisas.

Herr von Koch: Blott ett par ord med afseende på en talares yttrande, att det skulle behövas särskilda representationer i och för särskilda beskattningsgrunder. För min del tror jag, att det icke behöfves något annat än ett stadgande, analogt med det, som i kommunalförfattningarne förekommer, eller att uti alla frågor, der icke alla kommunens medlemmar äro skattskyldiga, är det blott de särskildt skattskyldige, som afgörandet tillkommer och hvilka välja representanter till häradsmötet för slika ärenden.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten och dels återremiss deraf; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många ja och nej i blandning, samt sedermera proposition på återremiss deraf, då svaren likaledes utföllo med många så väl ja som nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande. Friherre *Sprengtporten* begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den som bifaller 1:sta punkten i Lag-Utskottets utlåtande N:o 27, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, återförvisas punkten.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—33.
Nej—35.

2:dra punkten.

Herr Hasselrot: Sedan Kammaren återremitterat första punkten, så lär det väl vara alldeles klart, att den andra äfven måste återremitteras, emedan, om Riksdagen beslutar inrättande af en häradsrepresentation, bland hvars kanske viktigaste angelägenheter måste räknas utseendet af revisorer för granskning af häradets medelförvaltning, så är det väl alldeles olämpligt, att i en särskild skrifvelse göra framställning om huru häradets medel skola revideras.

Efter härmed slutad öfverläggning, gjordes först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på återremiss deraf, som med ja besvarades.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Konstitutions-Utskottets den 17 dennes bordlagda memorial N:o 7, angående fullbordad granskning af de i Statsrådet förda protokoll; hvarefter Herr Grefven och Talmannen hemställde, huruvida Kammaren, i enlighet med hvad vid hållet Talmanssammanträde öfverenskommits, behagade besluta, att memorialet skulle företagas till afgörande Onsdagen den 29 dennes; och blef denna hemställan af Kammaren bifallen.

Föredrogs och bifölls Konstitutions-Utskottets den 17 dennes bordlagda memorial N:o 8, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandling af Utskottets utlåtande N:o 6, rörande väckt motion om ändring af 6 § Regeringsformen.

Anmälde och bordlades från nedannämnda Utskott och Andra Kammaren ankomna utlåtanden, betänkande och protokollsutdrag, n emligen från

Stats-Utskottet:

N:o 20 a, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel;

N:o 69, angående ersättning för sådana af Statskontoret förskottsvis bestridda utgifter, för hvilka statsanslag ej blifvit beviljade;

N:o 70, i anledning af väckt fråga om ändring i sättet för utbetalning af löner och arvoden vid embetsverk i hufvudstaden;

N:o 71, i anledning af väckt motion angående förbättrad utredning för beväringssmanskapet och stamsoldaten under öfningsmötena;

Bevillnings-Utskottet:

N:o 6, angående tullbevillningen;

Andra Kammaren:

N:o 172, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 18, i anledning af Herr C. E. Casparssons motion om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande utarbetande af en ordbok öfver svenska språket.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ e. m.

In fidem
O. Brakel.
